કિન્ડર ગાર્ટનની બક્ષીસ

(રમત ગમત સાં

[મૂળાક્ષરનું જ્ઞાન થવા

ચિત્રબોધ

તૈયાર કરનાર,

આધાર મંછા

શ્રી શિક્ષક ધંધુકા કં૦

આવૃત્તિ બીજી

અમદાવાદ

જમાડીઆમાં "હિતેચ્છુ પ્રેસમાં"

મોહેલાભાઈએ છા

ઈ. સ. ૧૯૦૩.

મુલ્ય ૦—૧૦

શ્રી નામદાર મહારાણી એલેક ઝાન્દ્રા.

ઘણું જીવો ને જય પામો.

અર્પણ પત્રિકા.

મિસીસ રોઝા મેકેફી

લેડી સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ

મહાલક્ષ્મી ફિમેલ ટ્રેનીંગ કોલેજ

અમદાવાદ.

આપની પાસે મેં વિદ્યાર્થી તરીકે ચાર વર્ષ અભ્યાસ કર્યો ત્યારે બાળવર્ગના ક્લાસોને પ્રદર્શન શૈલીથી શાખવતા આપને ઘણીવાર જોયાં છે, અને હજુ પણ એ વર્ગમાં આપ એજ પ્રકારનું ઉત્તમ શિક્ષણ આપ્યાં જાઓ છો. આ કેળવણીની શરૂઆત આમ રૂડી રીતે અમારા દેશમાં આપને હાથે થતી જોઇ સ્વાભાવિક જે પ્રેમની લાગણી થાય છે, તે પ્રેમ આપના સાથે હમેશ જોડાયેલો રહેવાને આ ચિત્રબોધ હું આપને અર્પણ કરૂં છું તે સ્વીકારી આભારી કરશો.

અમદાવાદ.

તા. ૧૦ અગસ્ટ ૧૯૦૧

લી. આપની

સદાની આભારી આજ્ઞાંકિત

આધાર મંછારામ

શ્રી શિક્ષક પાટડી કન્યાશાળા

પ્રસ્તાવના.

બાળકોને કેળવણી આપનાર માબાપ અને શિક્ષકો હોયછે. કુમળી વયનાં બાળકોને પ્રથમ જેવી કેળવણી અપાય તે પ્રમાણે પરિણામે ફળીભુત થાયછે. બાળકોનાં મન ચંચળ હોવાથી નવી નવી વસ્તુઓ જોવા તથા લેવા તરફ તેમનું મન આકર્ષાયછે. આથી તેમને પ્રદર્શન શૈલીથી શિક્ષણ આપવું શરૂ કરવામાં આવે તો બીન કંટાળે આનંદથી ગમત સાથે જ્ઞાનનો પ્રવેશ તેમના મનમાં થવા માંડે.

હાલની ચાલુ પદ્ધતિ પ્રમાણે પ્રથમ બાળકોને મોઢેથી સમજાવ્યા વગર બે સાત બોલાવી કરી ગોખાવાયછે, તથા પાટી ઉપર અક્ષર આંકડા કાઢી આપી બાળક પાસે ઘુંટાવ ઘુંટાવ કરાવાય છે. આ પદ્ધતિ બાળકોને આનંદ આપવાને બદલે ઉલટી કંટાળારૂપ થઇ પડેછે અને તેમનું ધ્યાન બીજી બાજુ તરફ દોરાય છે; તેમ તેમને યોગ્ય શિક્ષણ પદ્ધતિને અભાવે ઘણી મુદત સુધી બાળવર્ગના ધોરણમાં પડવાં રહેવું પડે છે.

મારા વિચાર અને અનુભવ પ્રમાણે, આંકડા તથા અક્ષરોના મૂળ ભાગો (અવયવો) પાડી સરળ રીતે બાળકોને રમત ગમત સાથે શીખવી શકાય એવી રીતે પ્રથમ સળીઓ, કડી તથા તેનાં અડધીઆં તથા ચોથીઆં જે, આગળ નીચે બતાવ્યાંછે તે પ્રમાણે મેઠી તથા કાગા પાટી- આ ઉપર આકાર કાઢી, તેવા અક્ષરો બાળકો પાસે કઢાવવાની પદ્ધતિ શરૂ કરાય, તો આંકડા તથા અક્ષરો તેઓ આનંદથી ઝટ ઝટતાં શીખી શકે.

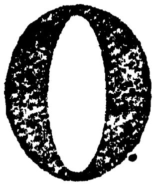
જેમ એક વર્તુળનાં બે અડધીઆં, ચાર ચોથીઆં અને તેનો એક વ્યાસ, તથા બે ત્રિજ્યાઓ મળી કુલ નવ કકડાગાંથી સઘળા મૂળાક્ષર તથા આંકડા બની શકેછે. જેમ ૦ શાપ । (સળી) વ્યાસ મૂકવાથી

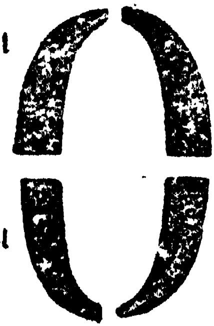
ઓકડો થાયછે. તેમ અવળા અર્ધવર્તુળ નીચે આડી ત્રિજ્યા (લીટી)ને નીચે અર્ધો સવળો વર્તુળ મૂકવાથી ( ) ક થાય છે. આ પ્રમાણે પૃષ્ટ ૯ મે બતાવેલી નવ આકૃતિઓથી અક્ષરો બનેછે તે આગળ પ્રથમ કક્કાના નંબર સાથે અને પછી મૂળ અક્ષરો આપ્યા છે, તે પ્રમાણે સમજાવવાથી બાળકો અંક તથા અક્ષર જલદી કાઢતાં શીખશે.

અંક તથા અક્ષર શીખવવાની શરૂઆત કરતા પહેલાં નીચેની આ-કૃતીઓ ઓળખતાં તથા કાઢતાં શીખવવી; પછી તેમાંની કઇકઇ આકૃતી-ઓની મેળવણીથી કયા કયા અંક તથા અક્ષરો બનેછે. તે આગળ બતાવ્યા પ્રમાણે તે સમજાવી પાટીયાપર કઢાવાનો મ્હાવરો રખાવવાથી થોડી મહેનતે બીન કંટાળે આનંદથી બાળકો રમત ગમત સાથે શીખી શકેછે.

નંબર.	આકૃતિ.	નામ.
૧.		ઉભી લીટી.
૨		આડી લીટી
૩		જમણી તીરકસલીટી.

૪ ડાબી તીરકસ લીટી.

૫ વર્તુળ (મીંડું.)

૬ મીંડાનો ડાબો ઉપલો ચોથો ભાગ.

૮ મીંડાનો જમણો ઉપલો ચોથો ભાગ.

૭ મીંડાનો ડાબો નીચલો ચોથો ભાગ.

૯ મીંડાનો જમણો નીચલો ચોથો ભાગ.

આ નાના પુસ્તકમાં મૂળાક્ષરના અક્ષરો બાળકોને યાદ રહેવા માટે દરેક અક્ષરની સાથે બે ચિત્રવાળા શબ્દો આપ્યા છે. તે વિષે ચતુર શિક્ષકો તેના રંગ, ગુણ, ઉપયોગ વગેરેનું ટુંક વર્ણન પ્રશ્નોત્તર શૈલીથી સામાન્યજ્ઞાન આપતા રહેશે તો તે આગળ જતાં બાળકોને વધારે ઉપ-યોગી થઈ પડશે. ચિત્રોની પસંદગીમાં બાળકો તુરત રહેલાઈથી ઓળખે એવાં ચિત્રો લેવા તરફ ખાસ ધ્યાન આપ્યું છે. આ ઉપરાંત મૂળાક્ષરનું

આકું જ્ઞાન થવા એક કરતાં વધારે મૂળાક્ષરો મેળવીને થતા સરળ શબ્દો અને નાનાં સરળ વાક્યો પણ આપ્યાં છે.

આ નવી પદ્ધતિનું જ્ઞાન રસયુક્ત આનંદદાયક થવા સારૂ ચિત્રો સાથે આ નાનકડી ચોપડી બહાર પાડવાનો આ મારો પહેલોજ પ્રયત્ન હતો. તેમાં અમદાવાદ મહાલક્ષ્મી ફિમેલ ટ્રેનિંગ કોલેજનાં મહેરબાન લેડી સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ તરફથી તેમજ મહેરબાન બુકકમિટીના મેમ્બર સાહેબો તથા મહેરબાન રેવરન્ડ ડોકટર જી. પી. ટેલર સાહેબ તથા મરહુમ રાવસાહેબ માધવલાલ હરિલાલ દેસાઈ તરફથી કેટલીક અમૂલ્ય સુચનાઓ મળેલી તે મુજબ ફેરફાર કરી આ નવી આવૃતિ બહાર પાડવા શક્તિવાન થઇ છું.

ઉપર જણાવેલા સદ્ગૃહસ્થોએ અમૂલ્ય સુચનાઓ આપી તથા મહેરબાન બુક કમિટીના મેમ્બર સાહેબોએ તેમજ મેહેરબાન ડિરેકટર ઓફ પબ્લીક ઈન્સ્ટ્રકસન સાહેબ બહાદૂરે પસંદ કરી આ ચોપડી સ્કૂલ લાયબ્રેરી તથા ઇનામ માટે મંજુર કરી છે તેથી હું તેઓ સઘળા સાહેબોની સદાની ઘણીજ આભારી થઇ છું.

તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૯૦૮.

મુ૦ ધંધુકા,
જીલ્લે અમદાવાદ.

આધાર મંછારામ.
શ્રી શિક્ષક ધંધુકા કન્યાશાળા.

અક્ષરોનાં મૂળ તત્વો.

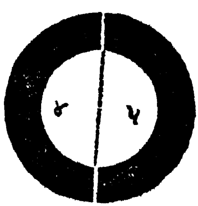
વ્યાસ

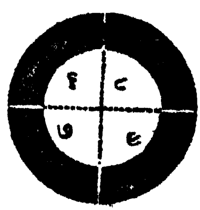
ત્રિજ્યાઓ.

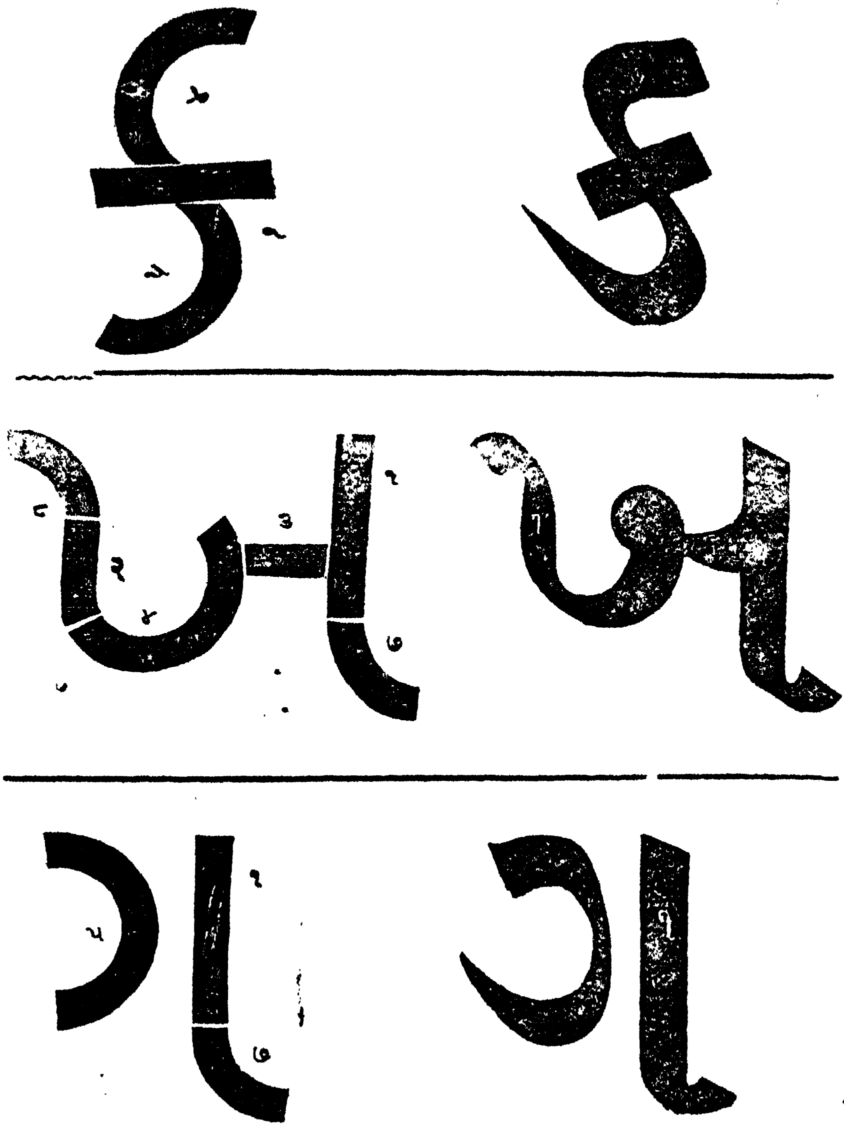

વર્તુળનાં અડધીઆં

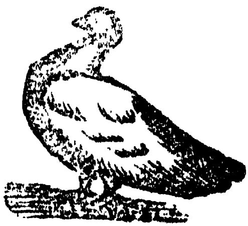

વર્તુળનાં ચોથીઆં

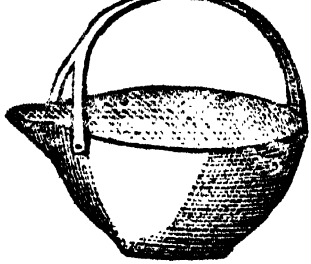

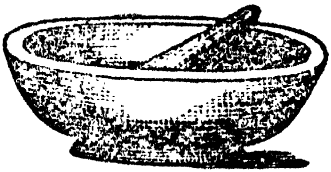
કબૂતર

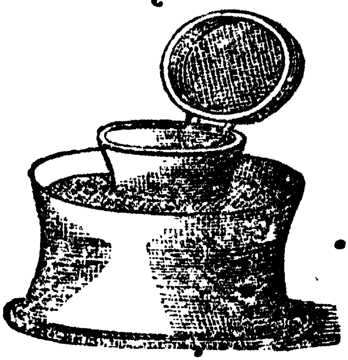
કમંડળ

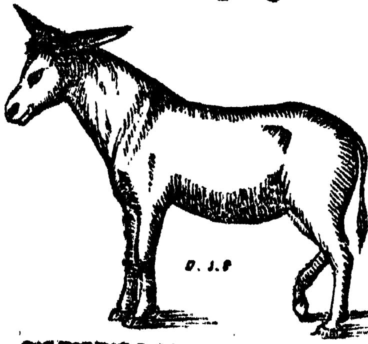
ખલ

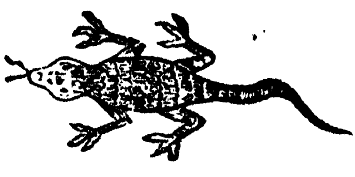
ખડીઆ

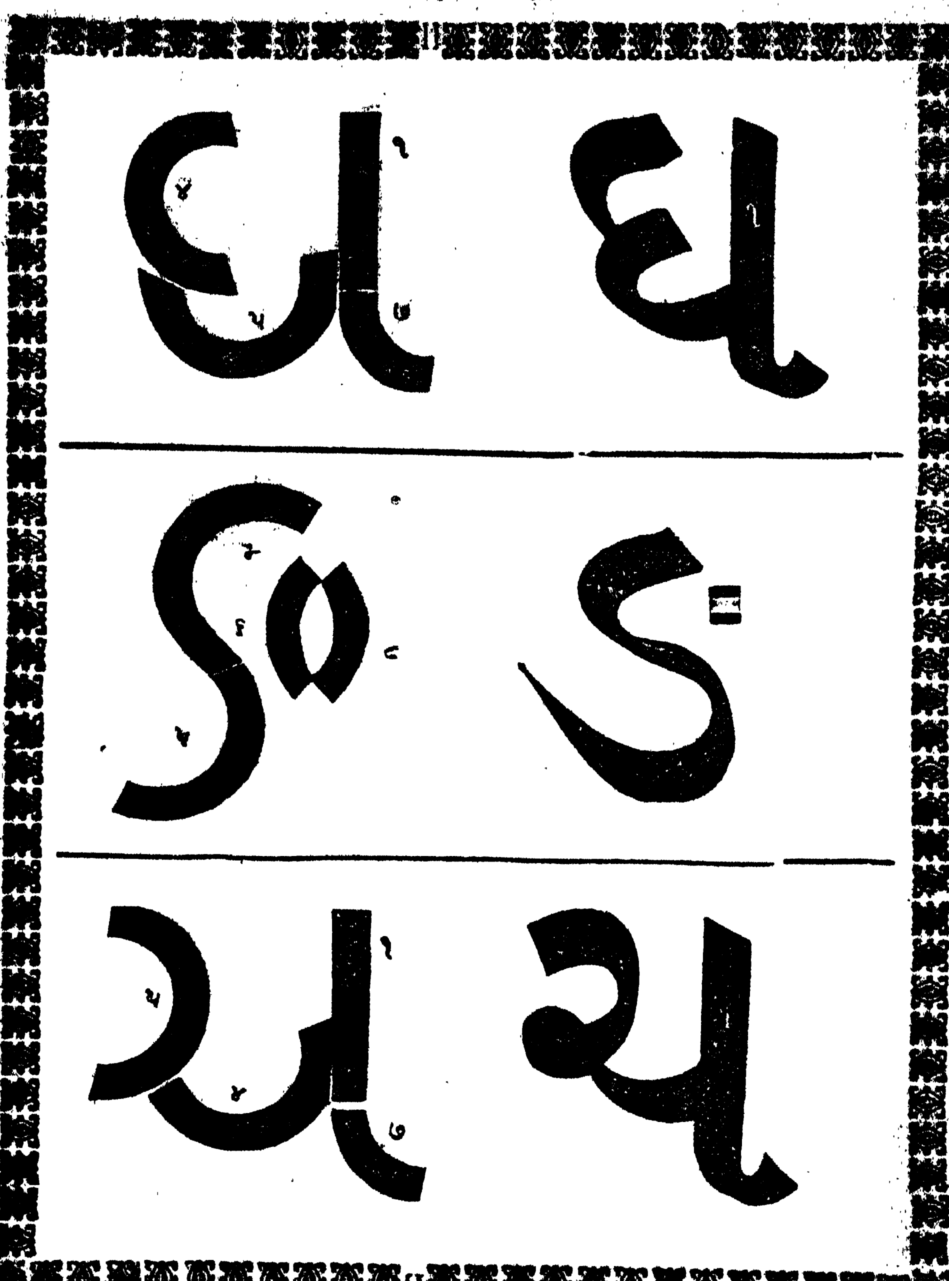

ગધેડું

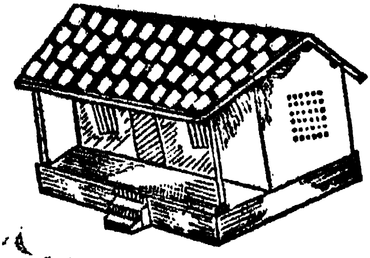

ગરોળી

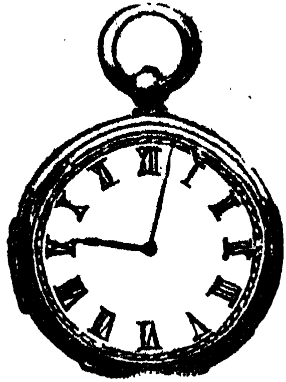

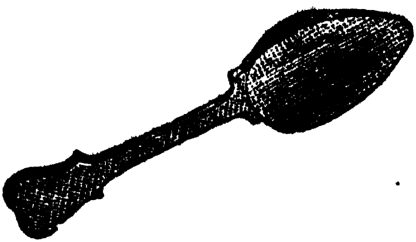
ઘર

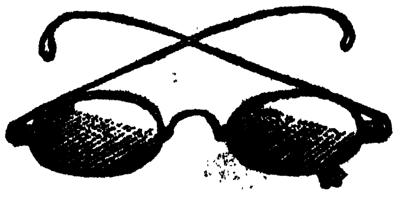
ઘડીઆળ

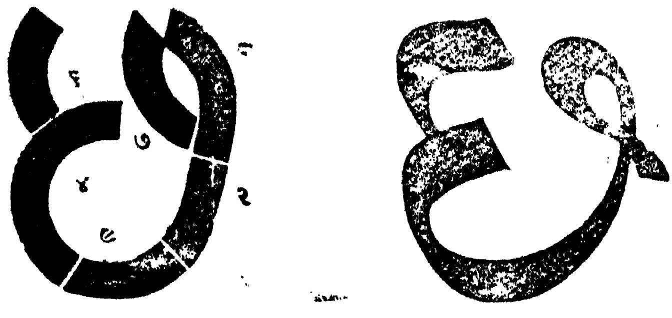

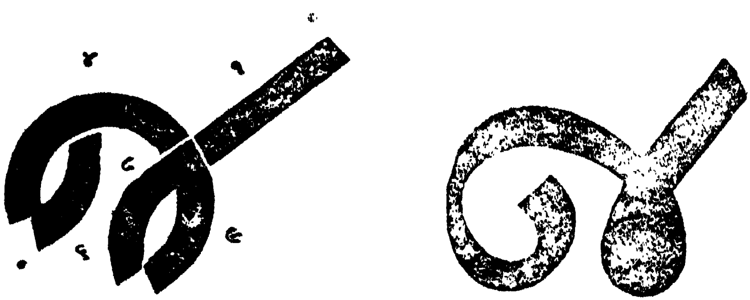
ચમચો

ચસ્માં

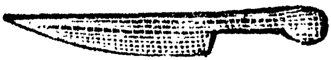

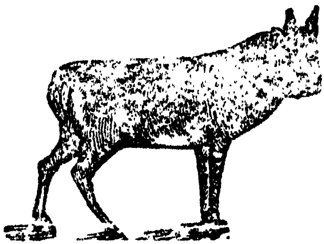
છરો

છત્રી

જનાવર (જરખ)

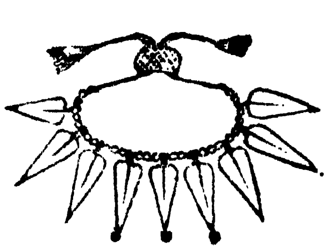
જમઇઓ

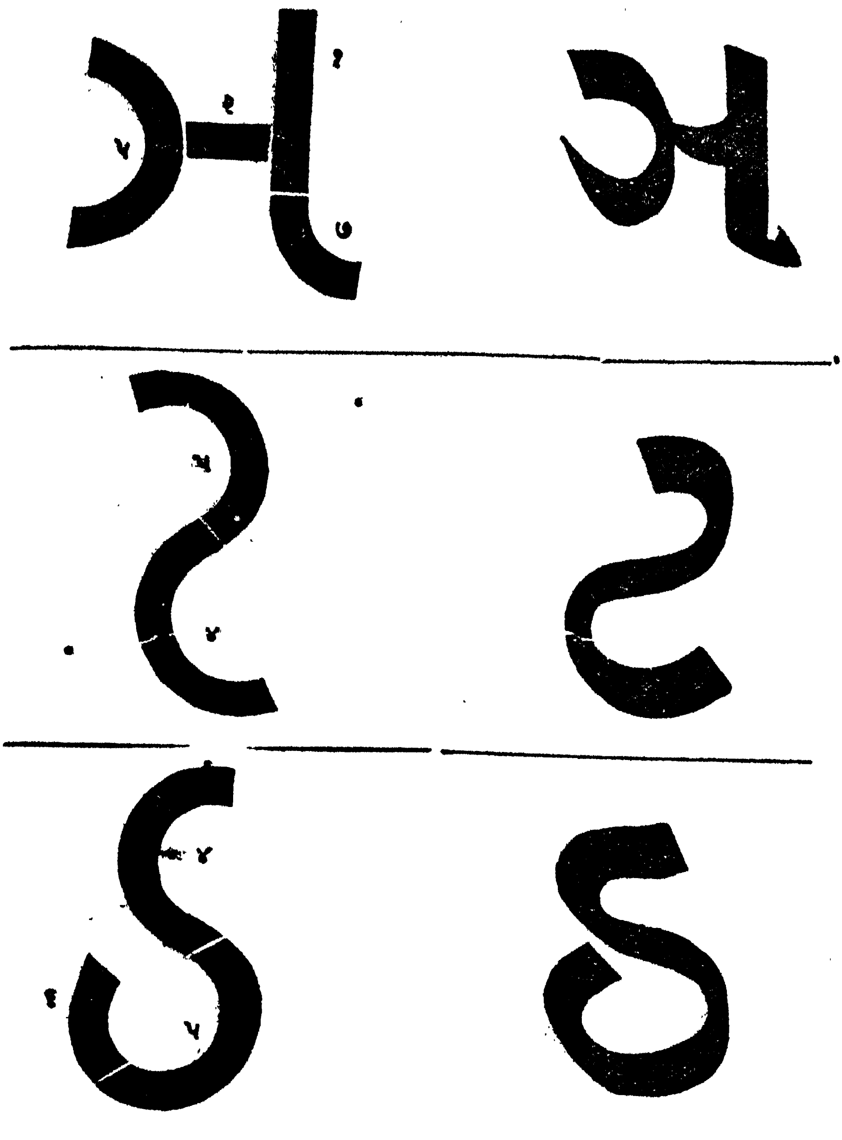

ઝભલું

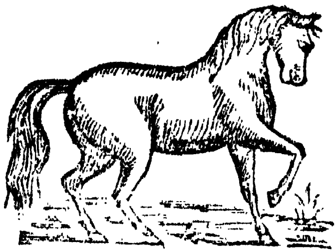

ઝરમર

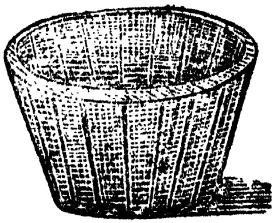

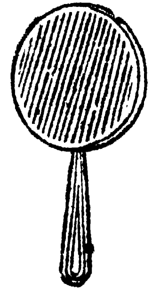
ટટ્ટુ

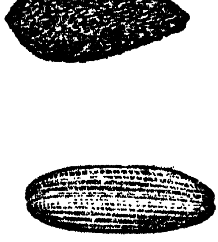
ટપ

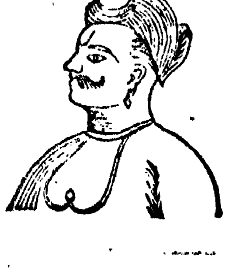
ટપલો

ઠળીઆ

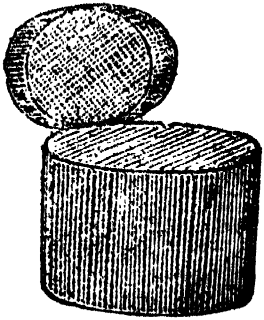

ઠક્કર.

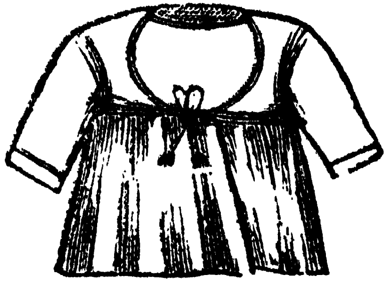

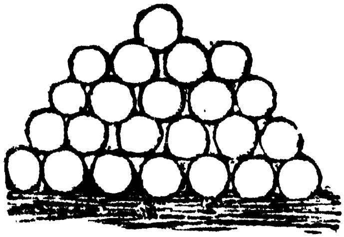
ડબો

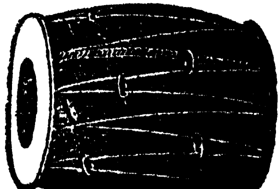
ડગલો

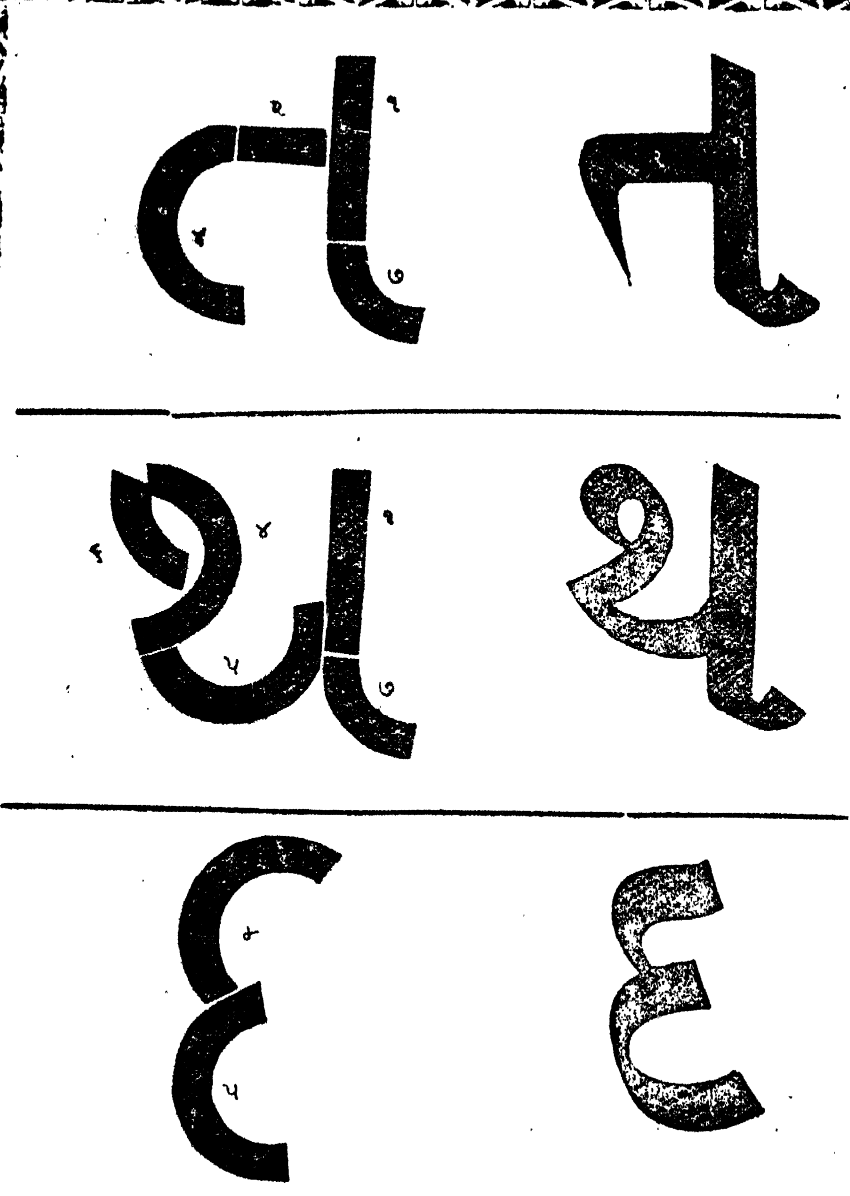
ઢગલો

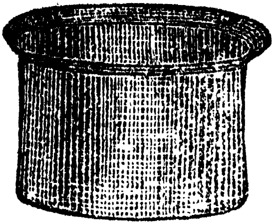
ઢમઢોલ

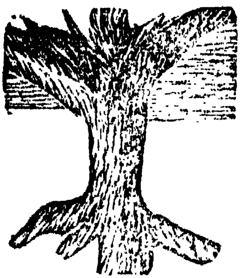
તપેલું

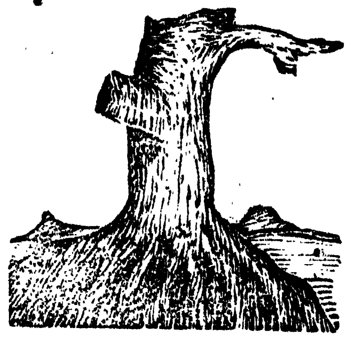
તરવાર

થડ

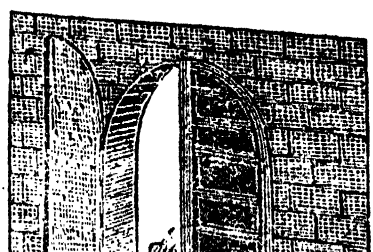
થડ

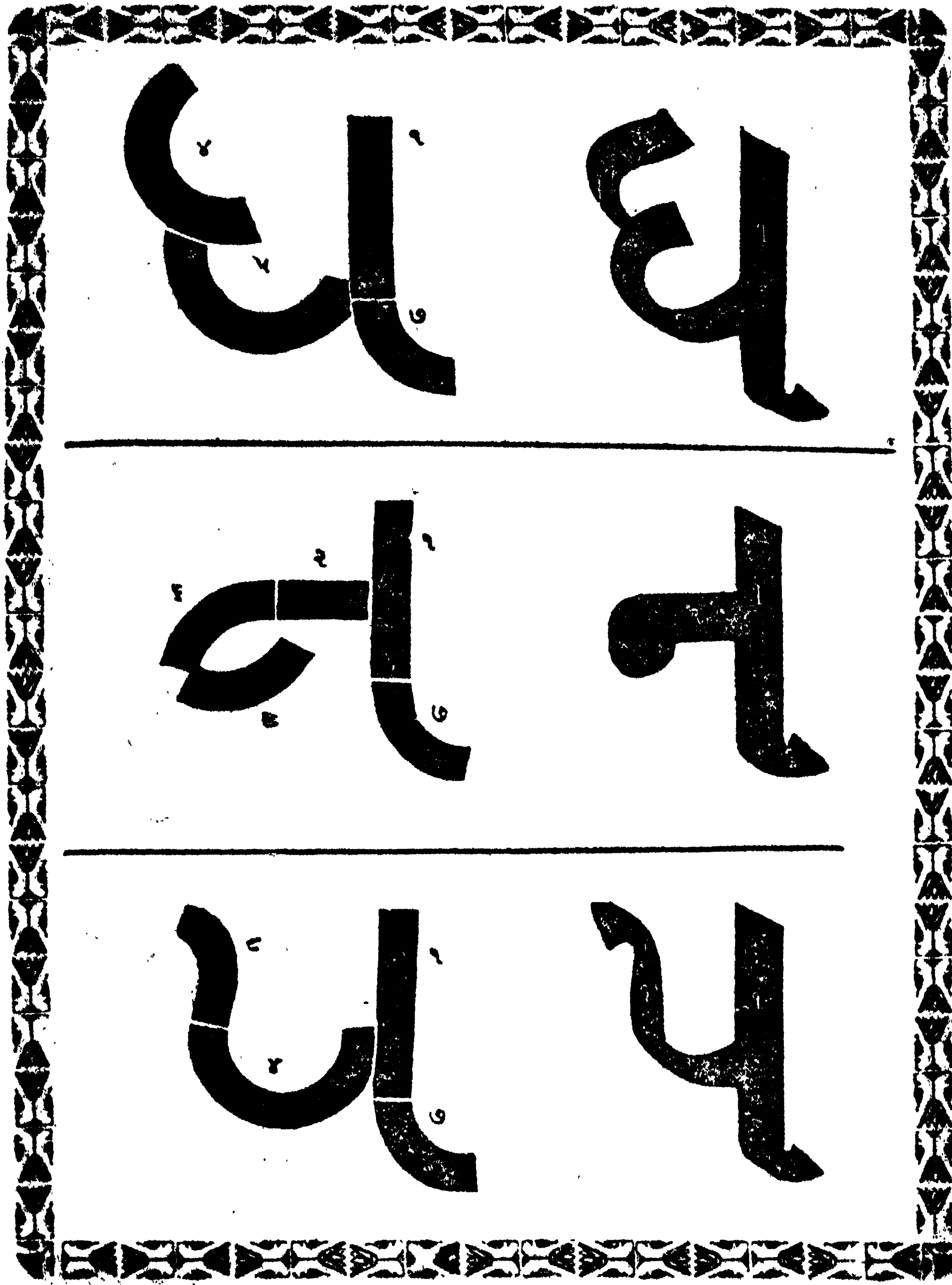

દરજી

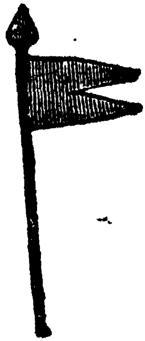

દરવાજો

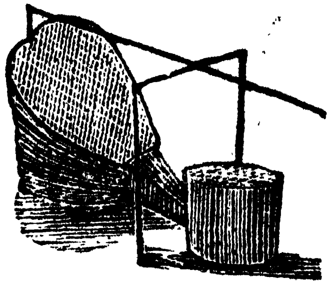

ધ
ન
પ

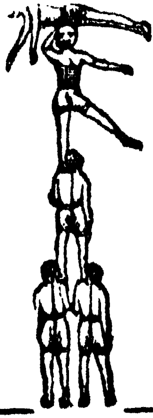
ધજા

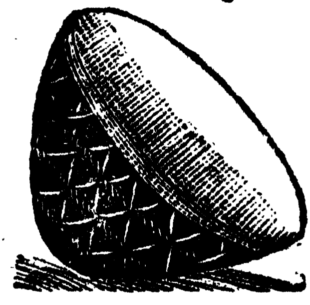
ધમણ

નર

નગારૂં

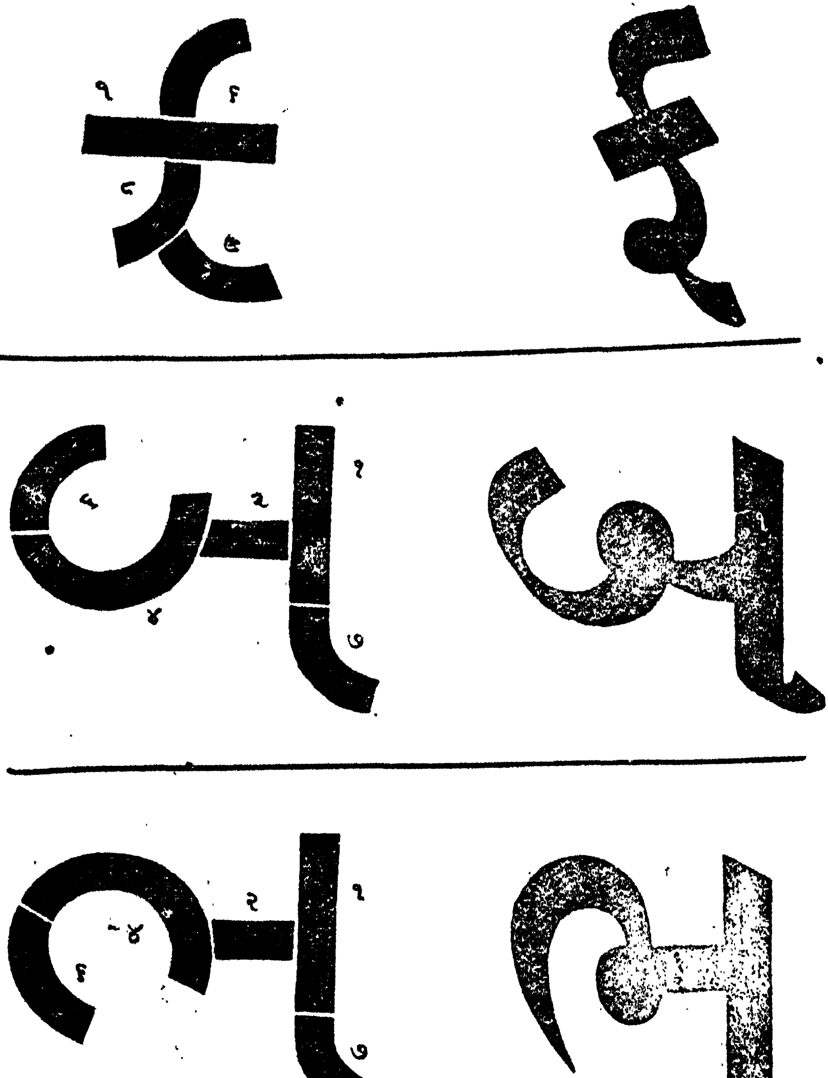

પગ

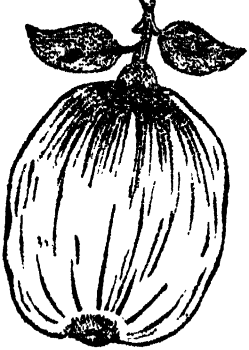

પતંગ

૧
૬
૮
૯
૬
૨
૧
૪
૭
૨
૧
૪
૬
૭

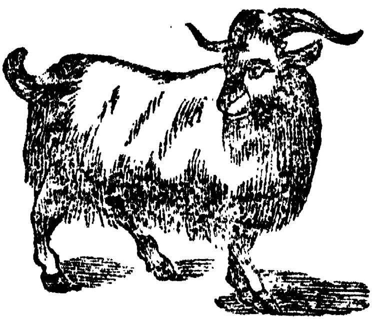
ફળ

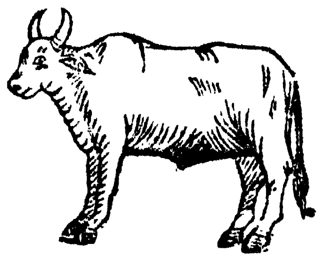
ફરકડી

બકરો

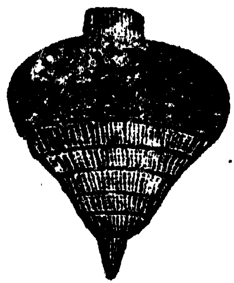
બળદ

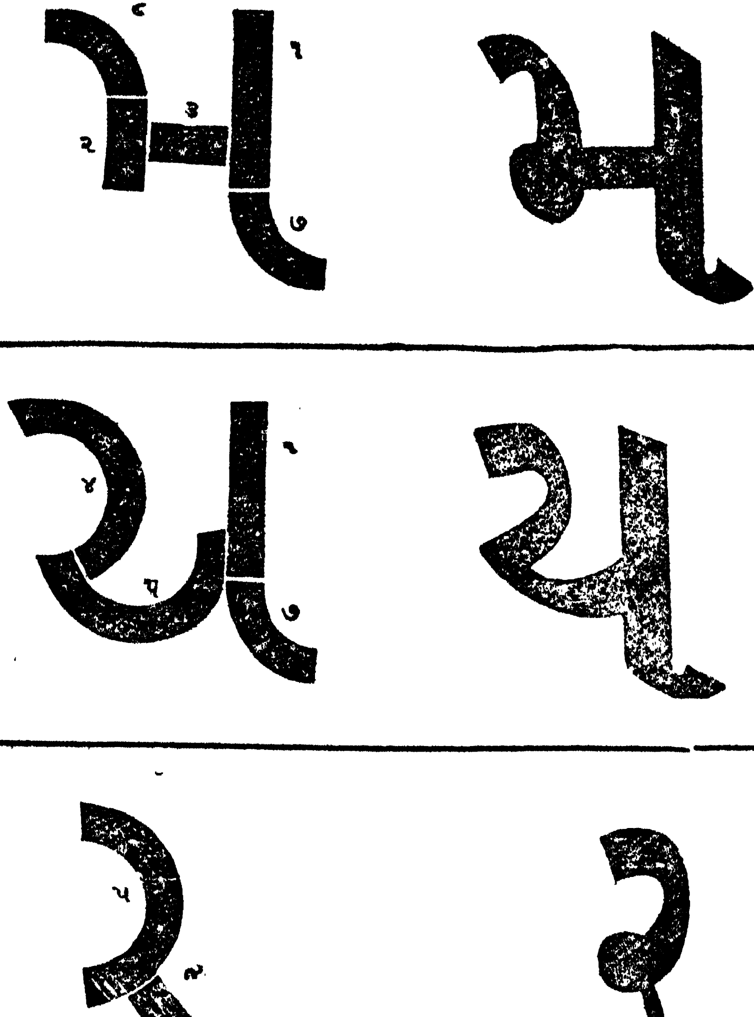

ભગત

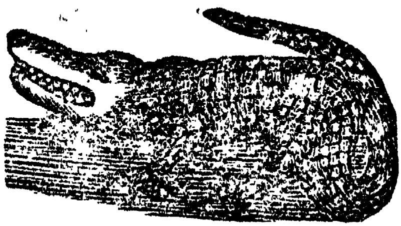

ભમંરડો

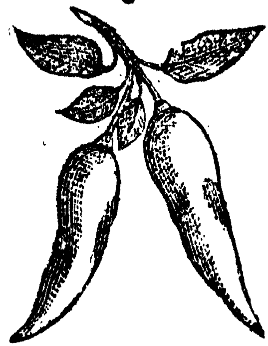

મ મ
ય ય
ર ર

મગર

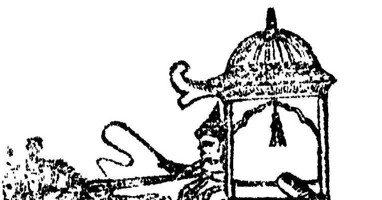
મરચાં

યજ્ઞ

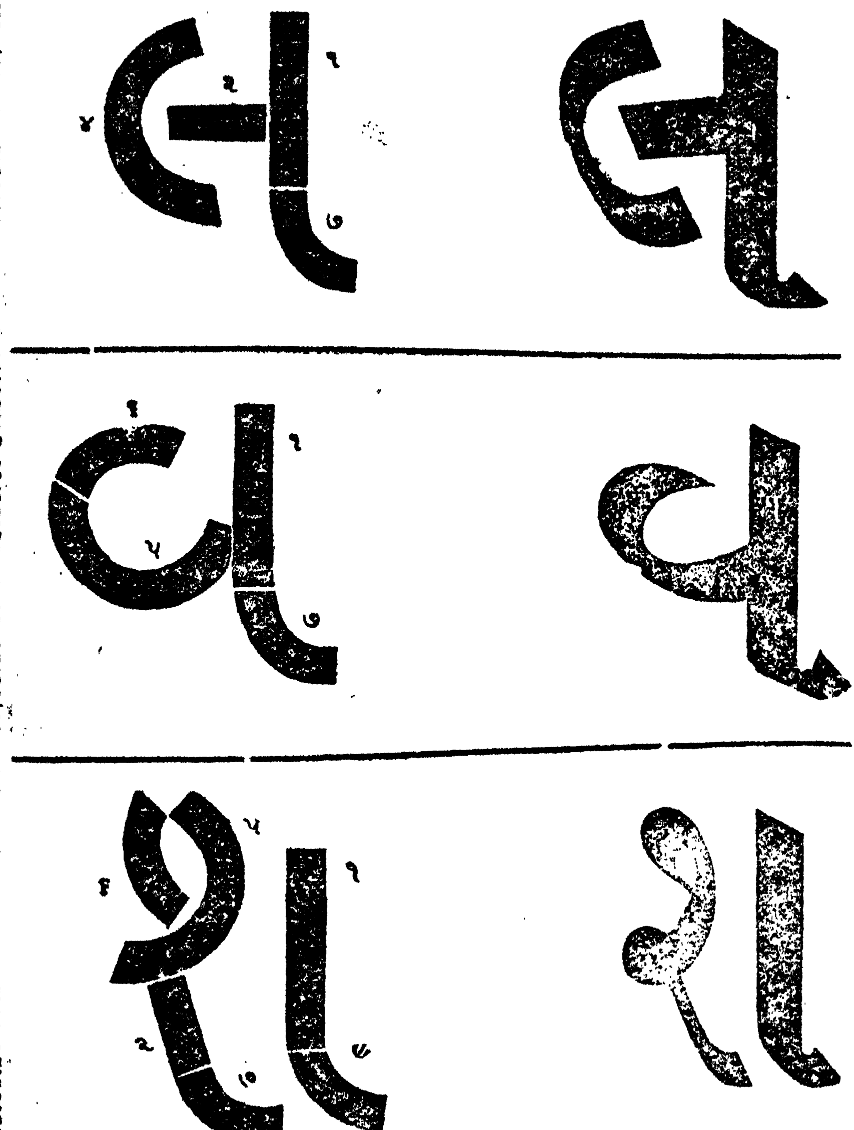

રથ

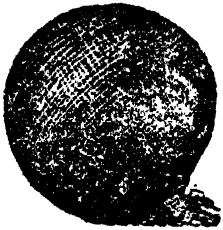

રણશીંગુ

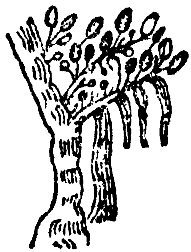
લખોટો

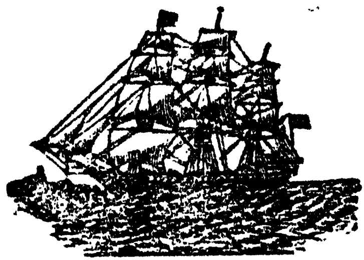
લશ્કર

વડ

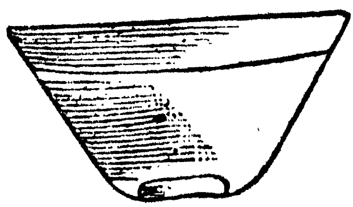
વહાણ

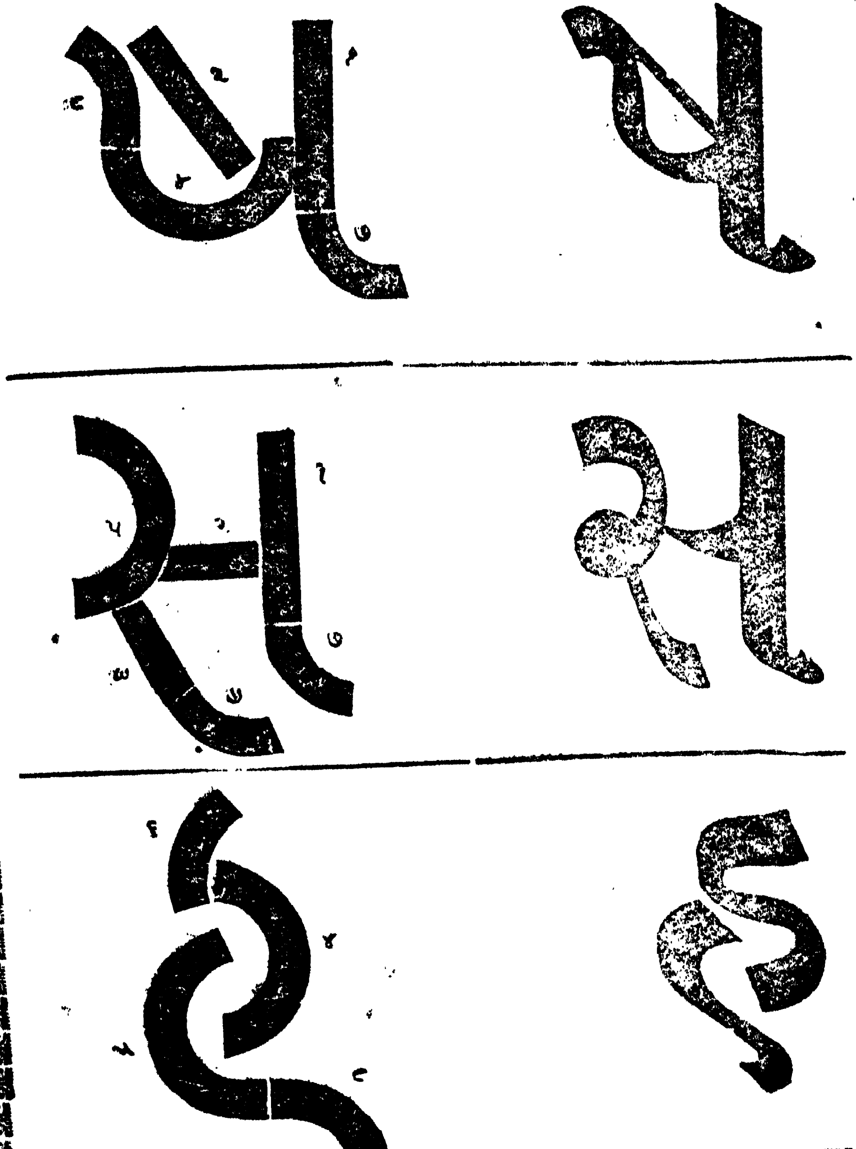

શણ

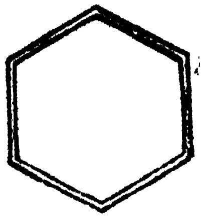

શકોરું

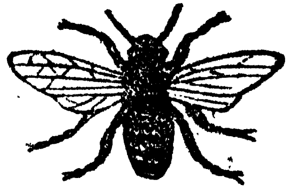

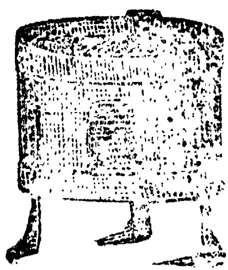
ષટ્કોણ

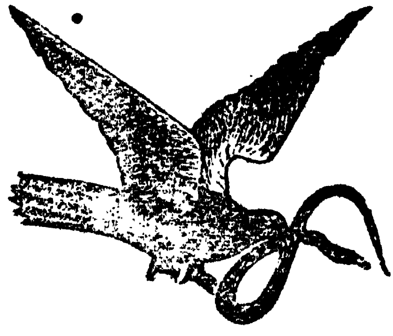
ષટ્પદ (ભમરો)

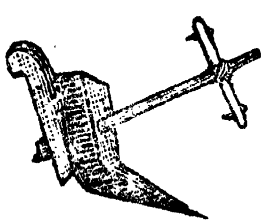
સઘડી

સમડી

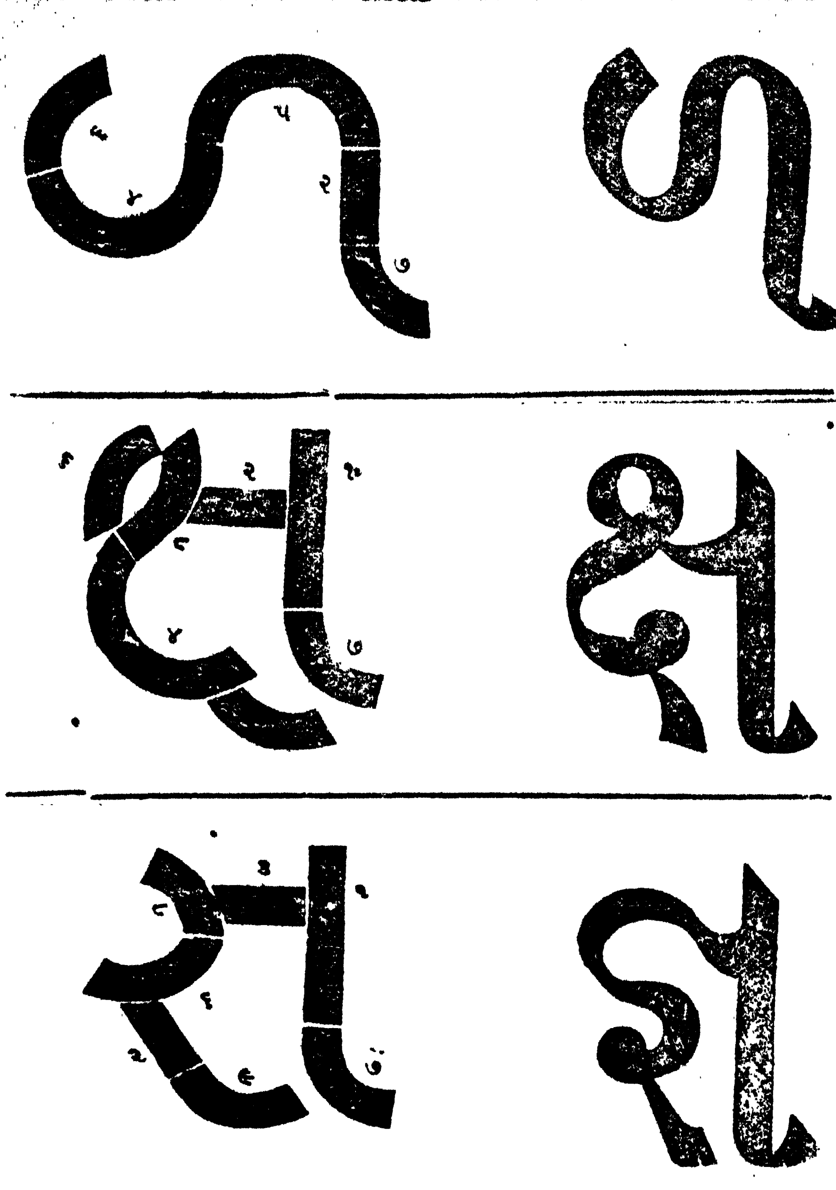

હળ

હરણ

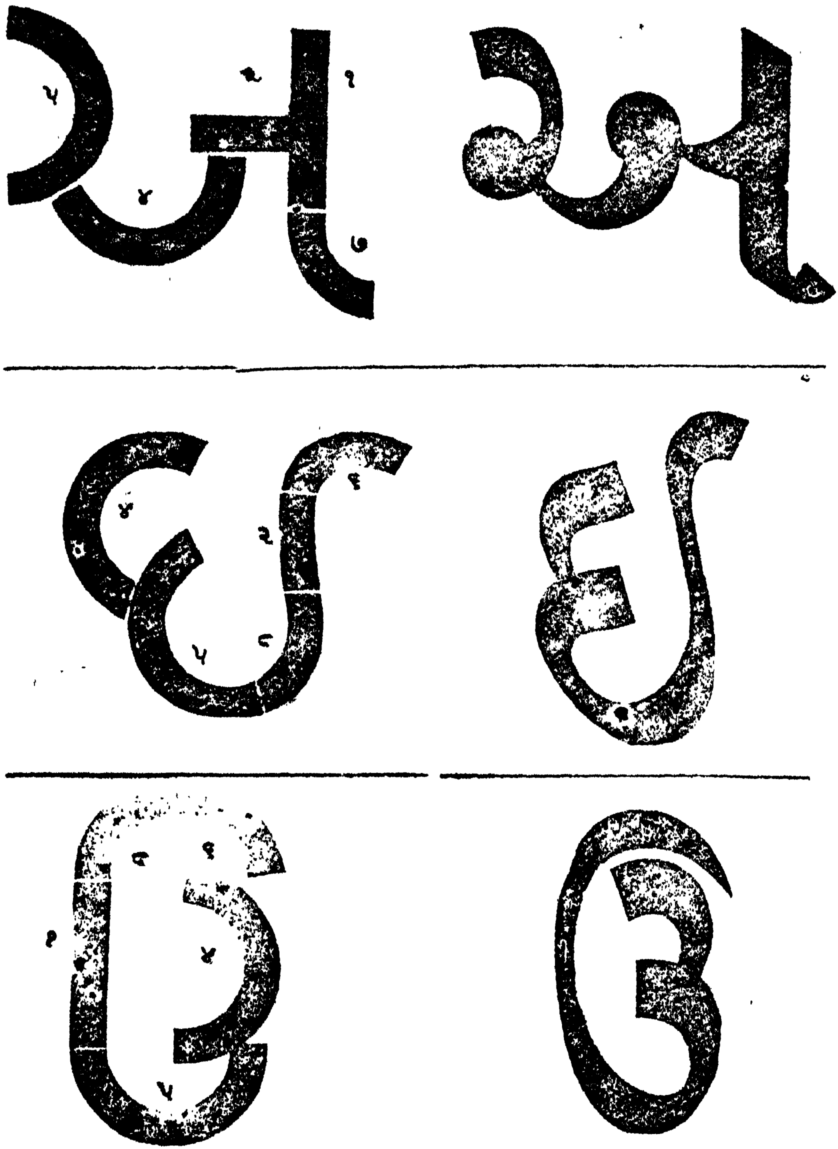

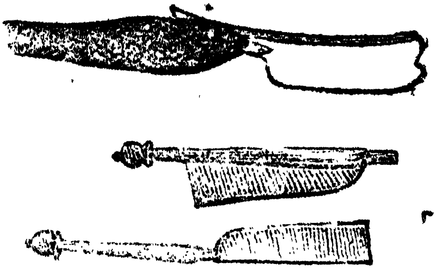
ક્ષત્રી

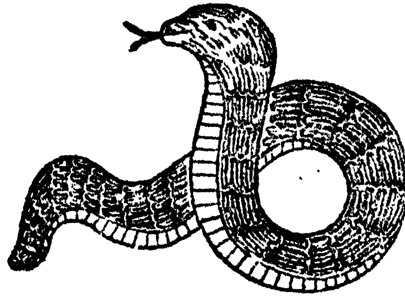

અ અ
એ એ
ઉ ઉ

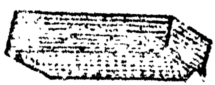
અસ્ત્રા

અજગર

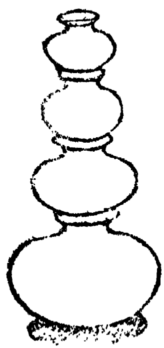
ઈંટ

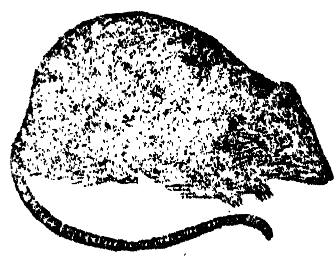
ઈયળ

ઉતરડ

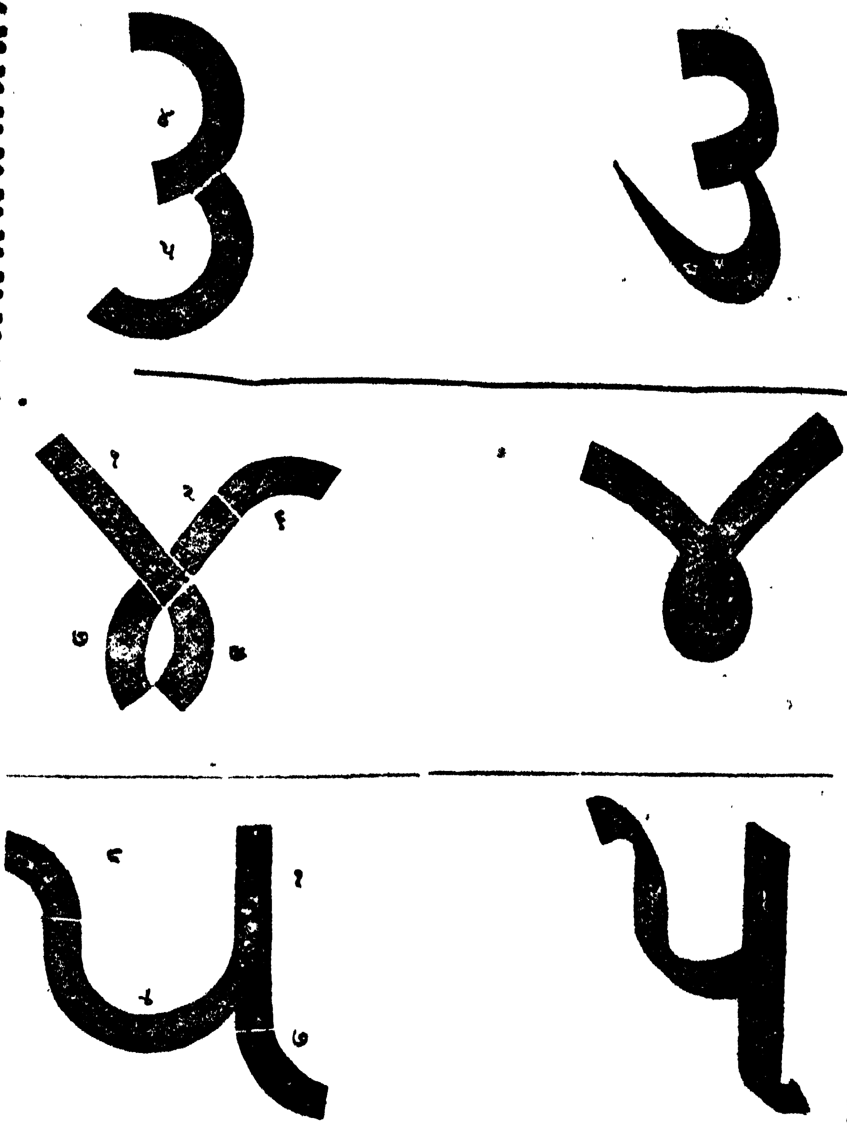
ઉંદર

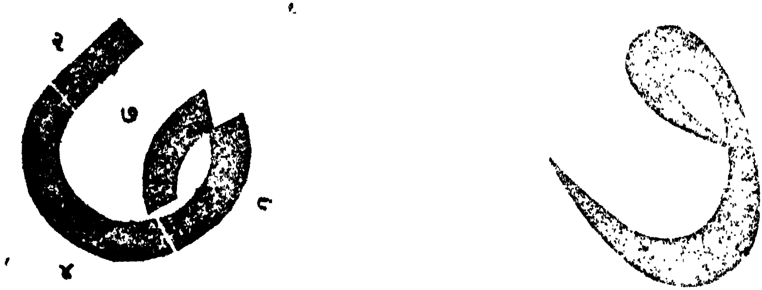

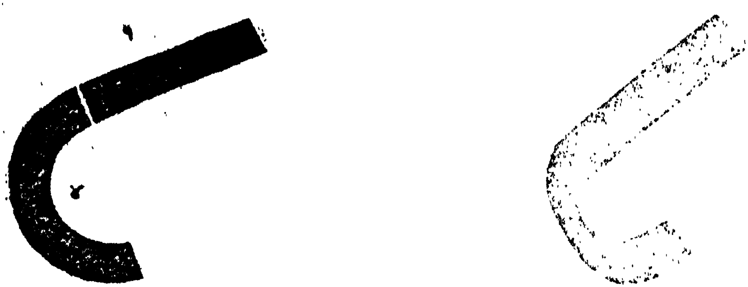

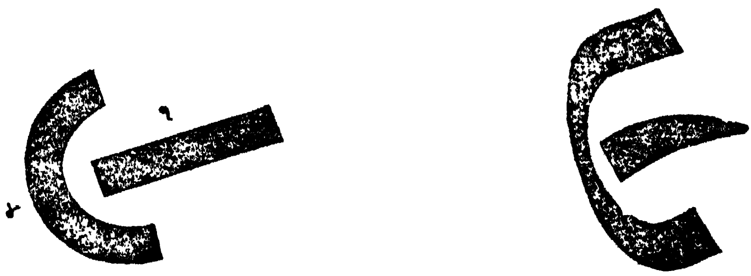

૩
૩
૪
૪
૫
૫

૧૦ ૨૦ ૩૦ ૪૦ ૫૦ ૬૦

૭૦ ૮૦ ૯૦ ૧૦૦ ૧૦૦૦

મૂળાક્ષરથી થતા શબ્દ.

કમ	જવ	ઢગ	નખ	મગ	સઇ
ખલ	ઝટ	તલ	પગ	રથ	હળ
ગજ	ટળ	થડ	ફળ	લખ	અડ
ઘર	ઠર	દર	બગ	વડ	છટ
ચર	ડપ	ધડ	ભણ	શણ	ઉઠ
છત.					

કલમ ઝરણ દરદ બગન લસણ

ચલમ ટપક ધમણ ભગત વખત

છગન ઠલવ નજર મગર હરણ

જણશ તરસ પકડ રમત અડદ

*વાક્ય.

કલમ ઘડ. થડ ગણ. રમત રમ.

ખબર કર. દર ભર. લસણ કચર.

ગજ ભર. ઘડ પકડ. વરત ઉચક

ઘર ગણ. નજર કર. શણ પકવ.

ચણતર ચણ. પગ ચલવ. સરસવ ભર.

છગન લખ. ફળ ગણ. હળદર કચર.

જમણ જમ. બટન ભરવ. અડદ ભરડ.

ઝડપ કર. ભણતર ભણ. ઇટ ઉચક.

ડફ લઇ રમ. મગન અક્ષર લખ. ઉસ ભર.

---

*ઉપરનાં વાક્ય ક્રિયાવડે સમજાવવાં.

જાહેર ખબર.

(બાળકોને માટે ખાસ ઉપયોગી.)

[ચિત્રબોધ—બાળકોને અક્ષરજ્ઞાનનું આનંદ સાથે જ્ઞાન આપનાર ચિત્ર અને ઉપયોગી ન્હાનકડા પુસ્તક [illegible] તથા [illegible] તેમજ વિદ્વાન ગૃહસ્થોએ તથા કેળવણી ખાતાના અનુભવી [illegible] અભિપ્રાયના સર્ટિફિકેટ આપ્યા છે (તેની બુકી પણ [illegible] પુસ્તકમાં આપ્યા છે) મુંબઈ ઇલાકાના સરકારી કેળવણી ખાતાએ આ પુસ્તકને શાળા લાયબ્રેરી તથા ઇનામ માટે મંજુર કર્યું છે. આ પુસ્તક [illegible] થઈ પડ્યું છે [illegible] આવેલામાં ઓર્ડર [illegible] કે ટુંક મુદતમાં તેની પહેલી આવૃત્તિ [illegible] ખલાસ થવાથી આ બીજી આવૃત્તિ [illegible] છપાવવાની જરૂર પડી છે અને આશા [illegible] ઉપયોગી થઈ પડશે.

કીંમત રૂ ૦—૬—૦

છપાય છે.

૨ બાળપોથી—બાળકોને સામાન્ય જ્ઞાન આપવાનું [illegible] બોધક સચિત્ર પુસ્તક.

કીંમત રૂ ૦—૩—૦

૩ મુળાક્ષરના તકતા—ભીંતે અથવા બોર્ડ ઉપર લટકાવી દીવાલ શો-ભાવનાર અને બાળકોને મુળાક્ષરનું જ્ઞાન આપનાર સચિત્ર તકતો.

કીંમત રૂ ૦—૧—૦

૪ નવીન ગંજીફો—બાળકોને મુળાક્ષરનું જ્ઞાન આપે, અને વળી [illegible] જેવો જુદી જુદી રીતે રમાતો ગંજીફો નાના, મોટાં સર્વ આ ગંજીફે જુદી રીતે રમી શકશે. રમવાની રીતની સૂચના સાથે.

કીંમત રૂ ૦—૨—૦

આ પુસ્તક

અમદાવાદમાં મોતીલાલ મગનલાલ બુકસેલર [illegible] અથવા [illegible] બુકસેલરને ત્યાંથી તેમજ [illegible] પાસેથી મળી શકશે.